

Lectura Redactorului

Canciarul Redactiunii

Strada Regatorului (Lé-
vélvénka), Nr. 8.

Scrisorile adresate nu se vor
puta da mai de la correspon-
denții regulari și „Federatiunii.”
Articolele trimise și republicate se
vor arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literaru, comercialu și economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a și Dominec'a.

Prețulu de Fremontat:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre șase lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu întregu . . . 12 „ „ „

Pentru inserțiunile:

Pre a. întregu 80 Fr. = 30 Lei v. a.
„ 6 luni 16 „ = 18 „ „
„ 3 „ 8 „ = 9 „ „

Pentru inserțiunile:

10 cr. de linia, și 80 cr. în casă de
brâu pentru hese-care publica-
tione separate. În loculu deschis
20 cr. de linia.

Unu exemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 11.-martiu, 1871.

Sciri, un'a mai neliniscitoria decât alt'a, s'a
scutit a supra celloru ce se petrecu in Paris.
Decand dupe câte s'a scrisu pana acum, celle
mai multe se par a fi scornite, insu-si guvernulu
completu se va cea provisoriu, se indoieste despre
capacitatea lor, și incepe a presupune că tote
capetele acestea n'ar avé alu temei decâtu a
cece pasiune a supra Adunarii nat. in privint'a
munda-mandarei salle pentru alegerea cetății in
care are să urmedie deliberatiunile salle, seu pote
a altu scopu, necunoscutu inca. In tota intempla-
rea inconvenientulu este mare, pentru că capulu
executiv si ministrii cari l'incungiura nu
sunt in stare a judeca despre cellea ce se pe-
trece in metropola tierrei. Armat'a de Paris a in-
terzis posesiunea totoruru forturiloru de pe
malulu stangu allu Secuanei, cari i-se dădera eri
eminentia. In acellu-a-si, tempu Tiarulu nemtiescu,
a totu statulu seu majoru, au plecatu de la Ver-
sali'a mutandu cortelulu seu generalu la Ferrières.
Adi la amédia-di Versali'a va fi desertata de prus-
iani și Adunarea nat. de va vre, pote nemedi-
ocitu transpune siedimentulu ei la Versali'a.
Nu credemu inse că să se mute acolo, unde 30,000
morti sunt ingropati mai numai in supra faci'a
pământului si cu urecare temperaturerei, prin eva-
porarea miasmeloru usioru se pote escă ciurma,
apoi până se va desinfectiună loculu, Adunarea va
trece la Fontainebleau, dupa cum s'a si votatu.

Desbaterile ce se urmedia in parlamentulu
Angliei devinu forte interesante, elle reversa lu-
mina si a supra unoru puncte necunoscute pana
acum. Este positivu că Angli'a a cercatu a indu-
ca pre Bismarcu la conditiuni de pace mai
umane, dar' solulu Angliei fece sollicitarea dupa
formulare conditiunilor, deci intardiatu, cu tote
acestea se crede că prin interventia Angliei
s'a scadiutu la 5 miliarde sum'a ce eră de 7
miliarde, in conditiunile de pace formulate.

A supra misiunii lui Odo Russel in castrele
de Versali'a in cestiunea revisiunii tractatului de
1856, inca ni dau lumina discussiunile d'in par-
lamentu. Odo Russel a tienutu la Versali'a unu
discursu cam aspru, se crede că d'in partea gu-
vernului, cu tote că dsa acum d'ice că ar' fi spusu
numai parerile salle personale atunci candu au
vorbitu despre posibilitatea unui rebellu, ce An-
gli'a ar' fi silita a suscepe cu seu fora aliatu d'in
supra tractatului de 1856. Se pare că atunci (cu
ocasiunea misiunii lui Odo Russel) guvernulu
angl. nu scia inca, ceea ce scie asta-di, essistint'a
unui tratatu prusso-rusu. Telegramel cordiale
intre cei doi tiari nu mai lasa neci una indoiela,
despre essistint'a unui tratatu formalu, seu cellu
pucinu de ingagiaminte reciproce si seriose pre-
candu erupese rebellulu franco-prussianu. Aceste
indetoriri imprumutate aveă de scopu de a con-
tine pre Austri'a, la intemplan candu acest'a ar'
a datu semne că vre să intre in actiune in favo-
re Francei. Daca aceste indetoriri secrete s'a
scutu pre tempulu intvederii la Ems (unu annu
mai nainte de esplosiunea rebellului de 1870.)
candu tiarulu Alessandru fusese exceptiunalminte
ostiosu cătra Bismarcu, cu atātu mai bine se
pote apretiu asta-di abilitatea acestui vicleanu
ministru si inepit'a diplomatiei ex imperatului Na-
poleon III. carele cu ostirile neorganizate se
arunca fora de aliatu si cu illuziuni fantastice,
pr'una lupta d'in celle mai sangerose. Se accusă
atunci Ollivier că ar' avé „inima usiora”, dar'
acum se vede că toti ministrii lui Napoleon, cu
cellu d'impreuna, avuse „capetele” mai multu de-
astu usiore.

In Germani'a passerile canta pre tote gardu-
rile. Scritori nerusnati variedia in tote modula-
tioniu tem'a că natiunea nemtiesca „a doritu in
modu stralucitu superioritatea sa intelectuala,
morală si militare”. Dar' ostirile acestea victo-
riose a fostu compuse si d'in fetiori d'in Baden'a,
Wartemberg, Bavari'a, Essen'a si Sassoni'a, cari
tote au contribuitu multu la reportarea invin-
giloru, dar' apoi chiaru aceste ostiri fusese la

1866. batute de Russieni asié ca si acum
Francei, de unde resulta că organizatiunea si
conducerea ostiriloru prussianesci e fora indoiela
escallinta, inse a indoiela totu maritulu intellectu-
si moralu a supra întregu natiunii nemtiesci e
idololatria nerusnata. Pana la Sedan totu scrito-
rii nemtiesci fabulau despre decadint'a elementu-
lui latinescu, carele are să dispara si de ach in-
nainte să domnesca numai cellu nemtiescu, chia-
matu a se pune in fruntea civilizatiunii! Ferit'au
ceriulu! Jafuitorii nu potu sta neci candu in
fruntea civilizatiunii. Titulu armeloru n'a fostu si
nu va fi neci candu de ajunsu a sta in fruntea
civilizatiunii. — Acést'a o pricepura si nemtii, că-
ci arrogantiu scitiori ai loru inceputu, dupa Se-
dan, a mai slabu d'in nerusnare. Este adeveratu
că natiunea germana e culta, dar' diu are tre-
buinta de mai mare cultura că poporele de
elementulu latinu, pentru că nemtii d'in
fire sunt mai prosti si mai stupidi, deci prin cul-
tura numai potu supleni ceea ce natur'a li-a deneg-
atu, dar' cultur'a loru de asta di nu-i pote redica
inca in fruntea civilizatiunii europene. Spre acest'a
se recere inca multu, forte multu si acestu multu
lipsece inca nemtiloru si credemu că va lipsi forte
multu pana a intrece pre elementulu latinu. Alt-
mintrea ar' trebui să credemu că Turcii, cari fé-
cera că Europ'a să tremure unu seclu si jumetate,
sunt fintie mai innalte! Josu cu nerusnatulu
cultu allu resultateloru favorabile! carele petedia
timpulu in carele vietuimu si ar duce la indepli-
nirea ticalostei politice inaugurata de Bismarcu.
Rebellulu nemtiloru au fostu stralucitu in fapte
eroice, dar' si barbare, pacea inse este orbla poli-
tica, ea au impraciatu sement'a discordiei si a
nesigurantie, a inveniatu isvorulu cellu curatu
allu umanitatii, ruinédia progressulu pacificu si li-
bertatea, a sternitu resentiuulu poporeloru contra
nemtiloru, silindu-le a respici miliarde pentru inar-
mari colossali spre aperarea propria. Eca acest'a
detoresce Europ'a politice lui Bismarcu!

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedint'a de la 8. mart, 1871.

Siedint'a se deschide la 9 ore a. m., sub presiudu
ordinariu alu presiedintelui Paulu Somssich. — Dupa ce-
tirea si verificarea processului verbalu alu siedintei precedente,
presiedintele anuncia mai multe petitiuni, cari se transmitu
comisiunii petitiunarie d'impreuna cu petitiunile presintate
de deputatii Petru Széký, Nic. Szathmáry, Vincentiu
Babesia si b. Ioanu Bánó.

Albertu Németh, spunendu că judele cetății Heves
a fostu massacratu de artilleristii d'in garnison'a de acolo,
roga pre ministrulu presiedinte, care e totu-una-data si mi-
nistru pentru aperarea tierrei, ca, pana la cercetarea acestui
casu si pentru incungiurarea escesseloru de calibrulu acestu-a,
să intrevina pentru ca despartimentulu de artilleria d'in
Heves să se transpuna de acolo. — Se va comunică mi-
strului presiedinte.

Colomanu Széll pune pre biurulu camerei rapo-
tulu comisiunii financiare: despre proiectele de resolutiune
ale deputatiloru Királyi, Kollár si Makszimovits,
facute cu privire la rebonificarea spesseloru judiciarie
pentru mai multe cetăti; despre proiectulu de resolutiune
alu lui Kvassay relativu la regularea fluviulu Waag,
si despre petitiunea oficialiloru dela inspectoratulu căliloru
ferate, relativu la sporirea salarieloru loru. — Raporturile
se voru tipari si pune la ordinea d'ilei dupa deliberarea de-
finitiva a bugetului.

Camer'a trece la ordinea d'ilei: desbateru generala a
supra bugetului ministrului de finacie.

Paulu Móricz, vorbindu despre finaciele tierrei, despre
impartirea nedrepta si sporirea graduata a dărilor devenite de-
giă nesuportabile, presinta urmatoriulu proiectu de resolutiune:
Considerandu ecuilibrulu stricatu d'intre perceptiunile si
erogatiunile statului, si pentru ca in venitoriu să se evite
deficitulu, camer'a invita pre ministrulu financieloru: 1) a
presintă unu conspectu detaliatu despre tota averea mobila
a statului, d'in care să se pota vedé differentia d'intre sta-
rea numitei averi de pre tempulu candu a trecut in admi-
nistrarea guvernului constitutiunale si intre cea de acum'a.

2) A presintă unu proiectu de lege despre regularea si sim-
plificarea administratiunii statului, despre reducerea nume-
rului oficialiloru si despre regularea constitutiunala a sist-
malu de pensionare estu-modu, ca acelu-a să se pota per-
tratá mai inainte de bugetulu venitoriu. (Amendamentu
Sáng'a.)

Ales. Bujánovics adopta bugetulu de banu pen-
tru desbateru speciala, si cu acést'a ocaziune nu volose
a-si motiva votulu, ci reflecteza, respective rectificu numai
doue observatiuni ale vorbitoriului antecedinte.

Ernestu Simonyi asemena bugetulu presintat cu
celu d'in anii precedente. D'in acést'a comparatiune spara,
că erogatiunile au crescutu d'in anu in anu. Oratorele do-
cumenteza, că administrarea centrala e imprunata cu spese
forte enorme, si că incassarea contributiunei consuma una
parte mare d'in sum'a incassata; deci cere decentralizarea
sistemului contributiunariu, adaugandu că numai asié se
voru delaturá unele abuzuri, daca incassarea si administra-
rea contributiunei se incredintieza juridictiuniloru. Oratorele
urgeza reform'a contributiunei si si-esprime parerea de-
reu, că camer'a a respinsu proiectulu de resolutiune alu
deputatului Irányi, presintatu cu ocaziunea desbateri a
supra bugetului d'in anulu trecut, prin care s'a cerutu
esmiterea unei anchete pentru introducerea reformei de
contributiune.

Raportorulu comisiunii financiare, Colomanu Széll,
spune că assertiunile vorbitoriului antecedinte, că adeca con-
tributiunea de pre anulu 1871 e multu mai mare decâtu
venitulu facticu d'in anulu 1869, sunt adeverate, de altmin-
trelea recomanda camerei adoptarea bugetului d'in discu-
tiune.

Ne mai fiindu in scrisu neci unu oratoru, presiedintele
dechiara desbateru generala de inchisaiata.

Ministrulu financieloru, Carolu Kerkapoly, repli-
candu la oratorii opusetiunali, recomanda camerei primirea
bugetului. — De asemenea si Paulu Móricz, ca propu-
netoriu, recomanda de nouu proiectulu seu de resolutiune
spre acceptare.

Ministrulu de finacie dechiara, că proiectulu d'in
cestiune e multu mai importantu, decâtu să se delibere numai
intrecātu; dreptu-ace'a dorece a se transpune comisiunii
financiare. — Se decide.

Incependu-se desbateru speciala, camer'a voteza tote
receritiile ordinarie si d'in acoperiri titulu despre contri-
butiunea directa.

Siedint'a se inchiaia la 3 ore d. m.

Siedint'a de la 9. mart, 1871.

Presiedintele Paulu Somssich deschide siedint'a de
asta-di a camerei reprezentantiloru la 9 ore a. m. — Dupa
verificarea processului verbalu alu siedintei trecute se pre-
sinta mai multe petitiuni, cari se transpuna comisiunii pe-
titiunarie.

Stefanu Majoros interpelleza pre ministrulu de
comunicatiune, daca are cunoscintia că femeele sunt eschise
de la cursulu telegraficu d'in anulu acestu-a, si daca este
aplecatu a dispune cătu mai curunde, ca să se permita si
femeeloru studiarea telegrafiei.

Ladislau Tisza interpelleza pre ministrulu justitiei
in privint'a confiscariloru si persecutării pressei in Transil-
vani'a; si daca are de cugetu a estiude legea ungurea de
presa si a supra Transilvaniei?

Interpellatiunile se voru comunică ministriloru con-
cerninti.

Paulu Ordódy relateza, că comisiunea verificato-
ria a verificatu alegerea deputatului b. Inczédy, reser-
vandu-se terminulu legalu de trei-dieci de d'ile pentru pre-
sintarea protesteloru ce s'ar' face contra alegerii lui. — Se
imparte in sectiunea a patr'a.

Colomanu Széll pune pre biurulu camerei rapo-
tulu comisiunii financiare despre proiectele de resolutiune
si amendamentele presintate cu ocaziunea desbateri buge-
tului ministrului de comunicatiune. — Raportulu se va
tipari si pertratá dupa deliberarea bugetului.

Camer'a trece la ordinea d'ilei: continuarea desbateri
speciale a supra bugetului ministrului de finacie, si voteza
toti titlii relativi la acopeririile ordinarie. — Dupa ace'a se
punu in desbateru si primescu mai fara observare recerin-
tiele estra-ordinarie, in suma de 11,306.687 fl.

Cu privire la rubric'a 1 d'in acopeririile estra-ordinarie,
preliminate cu 9,488.178 fl., se escă una discutune mai

Junca, la carea participara Ernestu Simonyi, ministrulu Kerkápoly, Colom. Tisza si Colom. Ghyczy, si cu acést'a Siedinti'a se inchiaia la 3 ore d. m.

Cuventarea

Deputatului nationalu S. Borlea, tinenta in siedinti'a d'in 18. fauru a Camerei reprezentative ung., la desbaterea bugetului ministeriului de cultura si instructiune publica.

On. Camera! Mi-am spus jeri opiunea despre inspectorii scolari si scopurile pentru cari sunt ei; deci m'am sculat acum numai pentru cá dlu secretariu de statu Ged. Tanárky, in discursulu sèu de ieri, avendu amabilitatea d'a-si aduce a minte si de vorbirea mea, fece unele observatiuni si afirmá unele, pre cari nu-mi este iertatu a le trece cu vederea, cu atátu mai vertosu, cá-ci cele aduse de domn'la sa stau chiaru in contradicere cu datele positive.

A dñu onorabilulu dnu secretariu de statu, cá intre romani nici cu lamp'a nu s'a potutu gasi omeni de inspectorii scolari. Concedu cá, daca cine-va va cautá cu lamp'a unu obiectu, dar' totu atunci si-va inchide ochii, si daca astu-feliu cu ochii inchisi d'in intemplantu dandu preste acelu obiectu, frumosu lu va incungurá, — concedu cá nu va gasi acelu cautatu obiectu (ilaritate); firesce, pentru cá insu-si vrè sè nu-lu gasésca. Nu este de lipsa, onorabile dle secretariu de statu, sè se caute intre romani cu lamp'a omenii calificati de inspectorii scolari; se potu gasi atari pre usioru si fára de lampa; atát'a numai se recere, ca sè se caute cu buna cugetu si cu voia curata! Atunci lamp'a va fi cu totul de prisosu. Adevratu cá astfeliu de inspectorii scolari si spre astfeliu de scopuri, precum am aretatu in discursulu meu de ieri, intre romani nu prè se afla, — esista inse o intréga legiune de barbati de specialitate pentru adeverat'a educatiune a poporulu, incátu s'ar' potè implini cu ei nu numai tote districtele intre romani, ci preste totu tote d'in intréga Ungaria si Transilvania; si fiindu cá, precum vedu eu, dlu secretariu de statu si ministeriulu nu voiesce a-i gasi pre acei-a nici cu lamp'a, mi-permitu d'intre cei multi, si fára lampa a presentá aci vre-o cáti-va, pre cum sunt: Dem. Ionescu, Dr. Vasiciu, Dr. Maioru, Dr. Siandoru, cari d'in teneretiile loru s'au ocupatu totu in sfer'a educatiunei si au inbatrenitu in aceea; — astfeliu sunt mai departe: G. Popa, G. Craciunescu, cari sunt senatorii consistoriali pentru scolele gr. orient., si afara de acesti-a inca o multime, totu omeni de specialitate; n'aveti deci decátu sè vreti, si lips'a de individi apti a incetatu.

A mai dñu dnulu secretariu de statu si aceea, cá la comitatulu Zarandului nici pana asta-di nu este constituitu senatulu scolariu. Sè me pardoneze dlu secretariu de statu; afirmatiunea dsale nu este intemeiata, cá-ci in comitatulu Zarandului senatulu scolariu inca de multu este infintiatu, si a fostu acolo de cáte-va ori si inspectorulu scolariu; dar' inca este adeveru, cá intre senatulu scolariu si intre inspectoru, d'in caus'a lipsei de bunulu tactu la acestu-a, s'au nascutu unele frecári; asiè intr'altele s'a intemplantu, cá dlu inspectoru scolaru dupa o instructiune — nu sciu de la cine si de unde primita, a pretinsu ca senatulu scolariu sè depuna juramentu cum-cá va observá legea despre instructiunea publica. — (Tanárky striga: Nu este asiè!) — sè faceti bine a crede cá este asiè; candu s'a intemplantu acést'a si insu-mi am fostu de facia; (Tanárky si mai multi striga

intrerumpendu: Nu este asiè!); — eu nu potu sè sciu cá inspectorile scol. de la cine au primitu acésta instructiune; in insa-si legea astfeliu de despusetiune nu este; dar' de altmintrelea — prè slaba, fórté seraca s' preste mesura antipatica trebue sè fia o atare lege, la s' carei observare vrè cine-va sè constringa pre cetatenii priu juramentu.

Mi se impare asiè dara, cá dlu secretariu de statu Tanárky, candu a pretinsu cum-cá in Zarandu senatulu scol. nici pana asta-di nu s'a formatu, n'a sciatu cum stá lucrulu, macaru cá este secretariulu de statu alu Ministeriului de instructiune publica; cá-ci la d'in contra ar' trebui sè presupunu, cum-cá cunoscundu adevér't'a stare a lucrului, a vrutu sè seduca opiniunea publica prin afirmarea contrariului.

Mai de parte a afirmatu dñi secretariu de statu, cá preparand'i de statu d'in Dev'a este institutu romanescu. Acésta pretensiune pre mine intr'aeveru m'a frapatu, cá-ci me miru cum potú sè afirmé dlu secretariu de statu unu astfeliu de ne-adeveru, pre cadu dñsulu trebue sè scia bine cá — abid cáte-va lune mai inainte — tandem aliquando — numi Ministeriulu unu romanu de suplinte substitutu la acea preparand'ia. Dlu secretariu de statu Tanárky si prin acésta afirmatiune, tocmai contraria pozitivului, n'a potutu atienti decátu sè seduca opiniunea publica. (Sgomotu.)

A mai dñu, in fine, dlu secretariu de statu si acé'a, cá guvernulu, pentru cá a radicat in Dev'a preparand'ia de statu si inca doue aiurea — nu sciu unde, intre ruteni, d'in partea natiunei magiare se facu imputatiuni cá-ci impartiesce pre natiunaitati de astfeliu de favoruri. Nemic'a mai usioru decátu a scapá de atari imputatiuni; dupa ce noi prè bine cunoscemu scopulu preparand'iei d'in Dev'a, poftimu — duceti-o de acolo, fia la Dobritie nu sèu macaru unde aiurea, si sè fiti siguri cá nici una-data nu o vomu reclamá! — Am auditu, ba am si cetitu, cá guvernulu are de cugetu a infintiá si o Teologia comuna de statu; nóe nici aceea nu ni trebue, n'avemu lipsa de ea: noi avemu teologiele nostre si ne multumimu cu ele.

Intr'aeveru este lucru ciudatu, cá guvernulu ori-ce ceremu de la elu ni denéga; ce nu ceremu, de ce n'avemu trebuintia, ce respingemu, aceea ni impune cu sil'a. Astfeliu suntemu si cu asiè numit'a foia scolaria sèu invetiati-résca; n'a cerut'o nimenea, nu trebue nimenui, n'o citease nime, si regimulu redigendu-o si tiparindu-o pre spesele tieriei, o tramite la frundia si la iérba, — macaru cá mine nu-i are folosulu!

Fiti buni si indurati a nu ni aruncá in capu, cu sil'a, ceea ce nu ni trebue si nu ceremu, ba respingemu, ci avei amabilitatea d'a ni acordá aceea ce noi rogámu, de ce avemu trebuintia si de ce vremu sè ne folosimu; acést'a apoi — nu numai cá vomu primí bucurosu, ci vomu respíati cu recunoscintia!

Atát'a este ce am avutu a observá dlui secretariu de statu Gedeonu Tanárky la discursulu sèu de ieri.

„Albina.“

Economicu

(Sistemele de agricultura la Romani.

(Urmare.) *

Inlocuirea pariloru prin sirme sèu drotu, — metodu care se latiesce d'in ce in ce, — aduce mare folosu, si ar' fi de doritu, ca si viieriulu romanu sè adopte acestu metodu.

Romanulu e datatu a cultivá plantele sale cátu de bine,

*) Vedi Nr. 22 si 23 ai „Fed.“

destinara mai antáiu pre famili'a Habsburg in ambele ei ramuri, adeca in ramulu dela Vien'a si in celu dela Madridu; éra mai tardu parendu-sè iesuitiloru cá Habsburgii nu aru fi monarci neci enorgiosi, neci asiè curagiosi; cum li trebuea loru, in sec. 17-lea se alaturara pre langa Bourboni, si anume pre langa Ludovica XIV, genialulu si totu-unadata despoticululu rege alu Franciei.

D'in acestea schimbári de plann, adeca d'in incercárite de a cascigá candu pre unulu candu pre altulu d'in monarcii cei mai potenti pentru scopulu loru celu mare si infricosiatu, se póte esplicá una multime de evenimente, attentate si omoruri, pentru-cá ori-care monarcu, care nu voia a se supune vointiei loru, venia in periculu de a-si perde viet'a, precum se va vedé mai in diosu.

Spre a prepará terenulu bine si sigur, iesuitii incepura a propagá de tempuriu teori'a omorului de regi, atátu in prea numeroase loru scóle, cátu si in predicele si in scripture loru, pana ce o si inaltara la rangulu de maxima morala. Acést'a nu e calumnia, ci este curatu adeveru. Éca si la acestu locu cáte-va citatiuni d'in pen'a, sèu d'in graiulu unor iesuiti d'in cei mai de frunte.

In cartea iesuitulu Martinu Bécanu, titulata: „Opuscula theologica“, pag. 130, se citescu acéstea cuvinte: „Ori-carui supusu i stá in voia a ucide pre domnitoriulu sèu, daca acestu-a se va fi acaparatu de tronu ca usurpatoriu; de aceea invétia si istori'a, cá la tote natiunile s'a datu cea mai mare onore acelu-a, carele a ucisu pre acelu feliu de tirani. Inse si in casu candu elu nu este usurpatoriu, ci este unu principe care si-a cascigatu coron'a in modu legale, e cine-va in dreptu de a-lu ucide, indatu ce elu

prin urmare elu va lucrá si viiele sale cu ace'a-si diligintia. Asta-di inse procedur'a vechia nu mai este indestulitoria, cá-ci se recere multu, forte multu, de la bietulu agricultor. Sè nu credem cá, semenandu si plantandu cátu mai multu pamenta, vomu potè mai bine asecurá acoperirea debuintieloru nostre; una asemene procedura numai asiè va fi ratiunabile, daca dispunemu de destule poteri lucratorie cá-ci altmintre, nu vomu avé decátu dauna. De aci provine cá, in genere, cultivarea viieloru la noi nu este perfecta, cá-ci, adese-ori, separea nu se face la tempu; legarea se face prè tardu; in multe locuri, viiele nu se plivescu nece decátu sèu numai éca-asiè; scurtarea vitieloru, de comunu, inca nu se face la tempu sèu nu cu atentiunea si grigee receruta; frundiariulu (rumperea frundiilor de prisosu) nu e nece cunoscutu la Romani sèu numai in forte pucine locuri; mai alesu, daca urmeza vre-unu anu sterilu (sterpu), tote lucrá-rile se neglegu.

In tote impregiurárite este necesariá a dá viieloru una cultura buna, cá-ci, prin intorcerea si saparea pamentulu, se sterpescu buruinele, cari sugu de giab'a poteri nutritorie ale pamentulu, impedece dezvoltarea baciuniloru si umbrescu, incátu nece fruptele nu se potu coce; afara de acést'a, prin umbra si umediela, strugurii putrediescu lesne. Unu pamentu bine lucratu, pre carele lu strabate usioru caldar'a umediela si lumina, absorbe multe gazuri nutritorie pentru plante, precum amu mai dñu in altu locu. — Inse, Ddieule! daca agricultorulu pecatuesce in privint'a pamenturiloru aratorie pre cari, fára d'a le ingrasia precum se cuvine, semenandu-le neincetatu cu totu feliu de frupte sèu cereale, le jafuiesce si deseca spre detrimentulu sèu alu urmasiloru sèi; daca, d'in caus'a relei culture, productiunile nostre se impucineza si scadu d'in anu in anu: cátu mai vertosu trebue, dorere, sè marturisimu, cá viiele sunt multu mai reu grigite!!

Gunoirea viieloru nu e mai delocu cunoscuta la Romani. Ce e dreptu, prin frundiele sale mari si multe, vitiele atrage una cantitate considerabile de materie nutritorie d'in aeru; radecinele sale, cari intra in pamentu pana la unu aduncime de cáti-va stangini, inca absorbu multe sucuri si asiè se esplica lesne trainici'a vitiei in decursu de dieci de ani. Viieriulu bunu nu trebue inse sè se multumescu numai cu vitie, cari nu producu mai nimicu, sèu forte pucinu, ci are a se ingrigi, ca sè scota d'in ele unu veniu cátu se pote de mare; dar', spre acestu scopu, pamentulu trebue bine lucratu si ingrasiatu, ca asiè, vitiele sè abun de unde sugé, in abundantia, materialele necesarie loru spre fructificare. Balesariulu celu mai corespondietoriu naturi vitieloru este celu ce contine sèu se preface lesne in sucuri, d'in cari se compune vitia si fructele ei, deci restitue de vitie si tote balesariile, cari contienu multu cal sunt cele mai escelente materie pentru ingrasierea viieloru. Esperienti'a ni spune, cá balesariile de totu unsurose cari n'au fermentatu de ajunsu, nu sunt recomandabili spre acestu scopu.

Recolt'a (culesulu) se face, in genere, prè tempuriu inainte de ce strugurii sunt copti pre deplinu; prin urmare vinulu nu pote sè fia de una calitate superioare. Dar', afara de acést'a, caus'a cá vinurile nostre sunt slabe, este nu numai lacomi'a d'a avé multu, ci, precum am mai dñu, mestecatur'a de multe specie de vitie, d'intre cari unele sunt tempurie, altele tardie, unele zamose, altele carnose, unele su bolu cu coge subfice, altele cu coge tare, etc.; deci unele nu cocu mai tempuriu, altele mai tardu, unele potu resisti influintiei aerului mai multu, altele mai pucinu, unele se desfacu sèu se deschidu de sine sèu se impungu de muscari etc., mai usioru, altele mai greu; una asemene mestecatur'

incarca pre supusi cu imposite nelegali, vinde functioner judecatoresci si emite decrete tiranesci pentru propriulu sine folosu.“

Intocma scrie si iesuitulu italianu Paulu Comitolo iéropulu sèu titlatu: „Decisiones morales Libro“ IV^o pag. 458. Elu adeca díce: „Este ertatu a ucide pre unu asupritorulu nedreptu, tocma si in casu candu elu ar' fi generatu de principe sèu rege; pentru-cá innocent'a are valere multa, decátu viet'a de-a-propelui; éra unu regente care ataca pre cetateni, se asemena unui animalu selbaticu care rapace, pre carele trebue sè-lu nimicesci.“

In an. 1594, in una dí de domineca predicandu parol Jacques Comolet in Parisu, si-alese de textu alu cuventarulu sale, tiente in contr'a regelui Enricu IV, loculu d'in carti judecatoriloru, apoi strigá: „Noi avemu trebuintia de unu Aod, fia acelu-a calugaru, soldatu, sèu pastoriu de vitie. Dupa aceea compará pre regele cu Nerone, cu Moabu, cu Holofernes si cu Herodes.“

Intocma totu acea doctrina infernala se cuprinde in in cartea iesuitulu nemtiescu Herrmann Buchenbaum, titlata „Medulla theologiae moralis“, in care elu auctorizá pre ori-cine, ca sè omora pre insultatorii omenimei si incredintiei celei adeverate, adeca pre ai iesuitiloru. Aici se servámu, cá societatea iesuitiloru tiente in cea mai multa onore cartea lui Buchenbaum, in cátu aceea éra introdusa d'in porunc'a generariulu loru in tote collegiele iesuitiloru.

Iesuitulu Emanuilu Sa, candu ajunge in Aphorismu de sale la cuventulu „Clericus“, serie asiè: „Rebelliunea unu preotu in contr'a regelui tieriei, in care traiesce elu, nu e

FOISIORIA

Scurta istoria a societatei iesuitiloru.

(Urmare.) *

Attentate asupr'a vietiei regiloru si omoruri de regi. Noi romanii avemu unu proverbiu, carele tiente: Sèu te pórtá cum ti-e vorb'a, sèu vorbesce cum ti-e portulu. Dupa-ce societatea iesuitiloru dela a. 1550 inainte apucase a pune man'a pre potestatea absoluta, si dupa-ce membrii ei abatiuti cu totul dela principala loru vocatiune de a predicá moral'a evanghelica, incepura a scrie si a propagá doctrine demne de tiranii cei mai nerusnati, precum vediuramu mai susu, apoi se si portara intocma precum vorbeáu si scriáu. Dupa-ce dñsii adoptara principiulu care tiente: Finis sanctificat media, adeca scopulu sè fia sacru, midiu-lócele fia oricare, urmá de sine, ca ei sè-si iè libertatea de a commité ori-ce crime si ori-ce infamie. VEDIENDU adeca iesuitii de una parte, cá predicarea moralei curate, ceresci, dumnedieesci, costa prea mari fatigie, éra de alt'a, cá cu fundarea si consolidarea unei monarcie popesci universale inca au intardiatu fórté tare, ei si-modificara in cátu-va planulu si dñsura: „Sè fundámu mai antáiu una monarcia universale politica, apoi avendu-o pre acést'a, mai usioru o vomu fundá pre ceealalta. Intr'aceea societatea nóstra inca sè-si acumule avute atátu de mari, in cátu sè póta rivalisá cu ori-care monarcu d'intre cei mai mari.“ Ca mediu-locu spre scopu ei

*) Vedi Nr. 19, 20, 21, 22 si 23 ai „Fed.“

reu. — Rogăm deci și noi, d'impreună cu redacțiunea „Amvonului,” pre toți acei p. o. domni preți, cari au scire despre această foia, și afla, că susținerea ei poate fi de folos pentru cleru și poporu, să bine-voiescă a lucra pentru latirea și spriginirea ei.

* (Unu a d i o.) Félix Pyat, plecându d'in Parisu pentru a merge la Adunarea națională d'in Bordeaux, i dăse următorului adio: „Plec cu unu pasportu prusianu, cu capulu plecatu, cu anim'a sfasiată, plină de parere de reu, dacă nu de remuscări; mi-pare că, ducându-me la Adunarea de la Bordeaux, me duc celu putienu în regalitate. Si cu tote aceste, pote! — cine scie? Franci'a este neprevăditulu: desulu noru care o acopere se va imprasciá, și prin această noapte adunca voru strabate în fine radie de lumina, de caldura și de vietia, radiile invingătorie ale oricarei nopți, ale nopții crimei ca și a amagirii, radiile divinității teu sore, o Libertate!”

* (Diuarul anglesu „Times”) comunica d'in Parisu, că mai mulți nemți scosi d'in Franci'a sub decursulu resbelului francesu-prusescu, reîntrându-se în 8. martiu la Parisu, cercara a-si deschide éra boltele, înse poporul li se opuse cu taria. Unu nemțiu austriacu si-scăpă vietii la bursa numai prin ace'a, că si-puse pre peleria unu biletu cu inscripțiunea „austriacu.”

* (Date triste.) Diuariele unguresci comunica, că în comitatulu Zemlinu există șapte-spre-diece inventatori populari cari nu sciu scrie.

* (Ună istoria de sub bombardarea Parisului.) — Unu omu aveá de vendutu unu calu grasu și unu cane slabu. — „Cu câtu vindi calulu?” — lu întrebă unu cumperatoriu. — „D'impreună cu canele, cu 500 franci.” — „Dar fără cane?” — „Numai împreună i vendu.” — „Ce se facu cu canele? E atátu de slabu, în câtu nici doue chilog. de carne nu are.” — „Să ne întielegem: Cumpera canele cu 495 de franci... — „Esti nebunu?” — „Si calulu cu 5 franci.” — Cumperatoriulu, suridindu, i solvi apoi cei 500 de franci, si si-luá calulu si canele. Dar venditoriulu fu citatu la poliția și întrebatu că de unde are calulu? Elu respuse că, morindu domnulu său, i testá calulu si canele: calulu ca să-lu vanda, si pretiulu să-lu imparta între rudeniile domnului său, éra despre cane să dispuna cum vré. Elu dar' vendú calulu cu 5 franci, ce i imparti celoru competiți, é' cei 495 de franci, pretiulu canelui, si-i retenú. Rudeniile intentara apoi procesu în contra lui. „Romanulu.”

* (Inyitate de prenumeratiune) la „Lectiunile lui William Ellery Channing despre înaintarea Clasei lucratorilor u.” — Ideele sublime ce se desfasura cu o oratoria destinsa, la fia-care pasu alu acestoru lectiuni ale invetiatiului preotu, filosofu și oratoru alu statelor unite americane, m'a indemnatu ca traducundu-le în una limba câtu se pote mai corecta, în unu stilu câtu se pote mai usioru, să le dau în man'a confratiloru mei. — Speru că prin această publicatiune voiu inpulpá si mai multu pre fia-care inteligente alu natiunei romane ca să lucre pentru înaintarea Clasei poporului, pentru radicarea d'in pulbere a acelor-u cari sunt conditiunea sine qua non a existintiei noastre, că-ci e tempulu ca să ne ocupámu mai seriosu de înaintarea acelei Clase, care ne sustiene cu lucrulu obositoru alu mâniloru sale.

Acést'a e detori'a fia-carui barbatu alu natiunei, încependu chiaru de la celu mai de frunte oficialu alu tieriei până la celu mai d'in urma jude d'in satu, de la celu mai de frunte parinte alu besericeii până la celu mai d'in urma docente comunala, de la celu mai d'antáiu literatu, filosofu și invetiatu, până la celu mai d'in urma omu, care scie numai cet'i si serie. — Ceru dara spriginulu mare-animosu alu publiculu nostru cetitoru în această întreprindere modesta a mea. — Bañii de prenumeratiune, în suma de 50 cr. v. a., a se tramite — franco — la subscrisulu. — Gherl'a, la începutulu lunei martiu, 1871. Niculae, F. C. Negruti, teologu.

Consemnatiunea Contribuitorilor

incurse la Red. „Fed.” intru ajutorarea Francesilor vulnerati.

D'in Gidani (Zsadány) prin D. M. Mosiescu, not. coml. de la dsa 1 fl., de la DD. Ionu Iacobu, si Constantin Spataru, câte 1 fl. Teodoru Lazaru 40 cr., Ionu Gornicu, Ionu Miutiu, câte 30 cr. Andreiu Barbosu, Toma Marcu, Simeonu Iorgovanu, Marcu Cohn, Mihaiu Rosiu, D. N. Barbosu, Capelanu, Ionu Iovitia, câte 20 cr. Iacobu Toma, Gavriila Radoniciu, Petru Iovitia, Andreiu Birasescu, Toma Marcu, Moise Cocotianu, câte 10 cr. Sum'a 6 fl. v. a.

Contribuiri.

Pentru glob'a „Federatiunei.”

D'in Marmat'ia prin D. Simeonu Botezanu, de la DD. dr. Ionu Mihali, 5 fl., Basiliu Lazaru, Mihaiu Pavelu, vicariu for. câte 3 fl., Paulu Orosu, Vas. Caracioni, Ionu Popu, protop., Ionu Hodoru, admin. post. în Teceru, Simeonu

Botezanu, câte 2 fl., Vasiliu Ioritu, Ionu Popu, Ionu Busitia, Mihaiu Marinu, Demetriu Hodoru, Giorgiu Negrea, Antoniu Brăbanu, Stefanu Iurca, câte 1 fl. Sum'a 29 fl. v. a.

D'in Margáu (comit. Clusiu, Transilv.) prin D. Alessandru Fodoru, parocu, de la dsa 3 fl., de la DD. Iosifu Romanu, not. coml. în Dretea, Ionu Moldovanu, not. coml. în Calata-Mare, Ecclesi'a rom. a Margáului, câte 2 fl. Ionu Unguru, primariu coml. în Margáu 1 fl. Sum'a 10 fl. v. a.

Sciri electrice.

Florenti'a, 8. martiu. Cu privire la conditiunile de impacare între Itali'a si Tunisu se vorbescu următoriele: Tunisulu desdauneza coloni'a italiana d'in Dschehdah; indigenii, cari se afla în serviciulu colonistiloru italiani, se voru poté încarcerá pre venitoriu numai cu consentimentulu consulului italianu.

Parisu, 8. martiu. Situatiunea în Montmartre si Belleville nu s'a schimbatu; în celelalte parti ale cetății domnesce linisce. Nemții se retragu d'in Versaili'a vineri. Adunarea naționala se va întruni luni în Versaili'a.

Municiu, 8. martiu. Aici se facu pregatiri pentru primirea principelui de corona nemțiescu, care vine la Municu, pentru a repune în mânilu regelui comand'a a supra armatei bavarese.

Municiu, 9. martiu. Toti tragatorii liberi, gardele mobile si natiunale se potu reîntruce numai decátu pre spesele proprie; cei fara mediu-loce se voru reîntruce mai tardu pre spesele Franciei; finea o facu trupele de linia.

Londonu, 9. martiu. Lordulu Russel s'a reîntrorsu aici. Scirile parisiane comunica, că flota francesa se duce în fluviulu Elb'a pentru a aduce 90.000 prizonieri. În Parisu domnesce epidemia de vite cornute si cai.

Bordeaux, 9. martiu. Consulii poteriloru europene se întorcu domneca la Parisu. — Deputatii alsaciani au primitu candidature în alte parti ale tieriei. — Deputatii d'in departementulu Mosell'a tramitu doni comissari la negociatiunile de pace d'in Brussell'a cu scopu d'a aperi interes se conationaliloru lor.

Bordeaux, 9. martiu. Comisiunea camerei decise transportarea Adunării natiunale la Fontainebleau; se asigura că Thiers aproba această decisiune. Cu tote aceste înse unu numeru mare de deputati va presintá unu amendamentu în favorulu mutării Adunării natiunale la Versaili'a.

Bordeaux, 9. martiu. Tolain propuse în siedinti'a de ieri a Adunării natiunale abrogarea legiloru cari restringu libertatea de asociare. Thiers dechiarâ, că guvernulu nu va face nimic'a în privinti'a financiaria fara de concursulu Adunării natiunale. Erogatiunile de resbelu, afara de Parisu, trecu preste sum'a de 1100 milioane. Alegerea lui Gambetta s'a verificatu. Cu privire la alegerea lui Garibaldi biuroulu propuse nimicirea ei; de aci se escă una discutiune sgomotosa, sub decursulu carei-a Victoru Hugo si depuse mandatu si parasí Adunarea.

Odessa, 9. martiu. Ministeriulu de resbelu a decisu sporirea armatei rusesci, afara de cosaci, la 1.800.000 fetiori. În totu anulu se voru recrutá 165.000 fetiori.

Bucuresci, 9. martiu. Consululu nord-americanu immanuá principelui una epistola a presiedintelui Grant, si dechiarâ, că elu va aperi în numele republicei interesele gidaniloru.

Londonu, 9. martiu. Diuarulu „Morning-Post” afla d'in funte securu trei articlii d'in conventiunea secreta închiata la începutulu resbelului francesu prusescu între Rusi'a si Prusi'a, si a nume: unu articlu stipuleza întervenirea Rusiei la casu candu prin succesele francesu s'ar' amenintiá linisce Polonia. Articulu alu doilea stipuleza demonstratiunea militaria a Rusiei la confiniile austriace, în casu candu Austri'a ar' face demonstratiuni militariae contra Prusiei, si articulu alu treilea stipuleza dechiararea de resbelu d'in partea Rusiei contra Franciei, candu s'ar' aretá că între Franci'a si ore-care putere europeana ar' existe una aliantia activa.

Vernon, 9. martiu. Castreloru de exercitiu d'in anulu acestu-a li se atribue una importantia cu totul însemnata, si se întieňujeza, ce'a ce de altmintelea nu se va întemplá, ca tote corpurile de armata să se conchiame în acele castre si să se lase acolo mai lungu tempu.

Geneva, 9. martiu. Toti garibaldianii cari se reîntrorcu d'in Franci'a se transporta numai decátu la autoritatea politiana, unde trebuie să si

depuna uniform'a. Năile italiene de resbelu, mise în porturile (limanurile) francesu de sud, scopu d'a aperi pre suditiu italiani, se voru chiamá inderetru. Garibaldi primu în Corsica trei francesi. Se crede, că acesti a i au pre unu nunciu alu guvernului francesu de aci.

Viena, 9. martiu. „Neue Freudenbl.” profetieza una catastrofa neamănata între măriulu Hohewart si senatulu imperialu.

Brussell'a, 9. martiu. E securu, că negociatiunile de aici pentru statorirea conveniei de pace va participá ca reprezentante Prusiei numai Balan, éra Bismarck va veni aici mai pentru subscrierea ei, fiindu-că nu se trateza despre statorirea altoru conditiuni noue numai despre formularea diplomatica a punloru precisate degiá.

Florenti'a, 9. martiu. Generalulu B. a caletoritu în Elveti'a în una misiune militaria — „Internazionale” demintiesce tote faimele spre una differentia între Itali'a si Franci'a.

Kassel, 9. martiu. Napoleonu tramise Thiers unu protestu energicu, datatu d'in Wehlmshöhe în 6. martiu, prin care protesteaza contra detronisării dinastiei, negandu Adunării natiunale dreptulu spre unu asemenea actu.

Berolinu, 9. martiu. Una depesia parisiana de la 9 l. c. comunica: Beleville e în plina revolta; în Montmartre se reînnoira demonstratiunile. Generalulu Aurelles fu insultatu.

Berolinu, 9. martiu. Se accepta numulu lui Vilhelmu de l'aden de guvernatore generalu. Alsaciei si Lotaringiei. Tiarulu Rusiei exprimatu dorinti'a către tiarulu Vilhelmu, ambii clironomi să aiba una intalvire în Klingen.

Parisu, 9. martiu. Aici s'a latitu faimă că dupa închiatarea definitiva a conventiunei de pace Favre se va retrage d'in guvernulu. — Gambetta publica în Bordeaux tote depesiele, vorbiru si brosiurele sale despre resbelu.

Brussell'a, 10. martiu. se comunica d'in Parisu cu datulu 9. l. c.: Vorbirea republicana generalulu Aurelles, tienuta către comandaru gardei natiunale, fu forte bine primita. În totu Parisulu domnesce linisce perfecta.

Viena, 10. martiu. Diuarulu „Presse” comunica despre negociatiuni ale guvernului reprezentantii tuturor sementelor slavice, la cari participa: Rieger, Skrejschowsky, dalmatianu Bojnovics, slovenulu Costa, rutenulu Povlikov Stratirovics. Rieger, care sustiene declaratiunea s'a dusu la Prag'a pentru ca să consulte pre cetii socii săi. Polonii nu participa la aceste negociatiuni; numai Smolka e amestecat.

Viena, 10. martiu. Închiatarea conferintei d'in Londonu va urmá luni-a venitoria.

Viena, 10. martiu. D'in comisiunea de crutare se stracora, că guvernulu insiste pre lanțarea cei 56.041 fetiori ceruti. Smolka' anuncia un votu separat' Lasser privește insisterea guvernului la cifra sa de provocarea unu conflictu în camera reprezentantiloru, si propune votarea 54.660 fetiori; se adopta.

Bordeaux, 10. martiu. Unu decretu al guvernului ordinea concedierea neamănata a tuturor fetioriloru asentati în urm'a legii de la 10. augustu 1870, a gardelor natiunale mobilizati si a tuturor personelor d'in clasa de etate d'în 1863, ingagiatu pre tempulu resbelului. — Poturile armate marinarie d'in Oceanu si d'in canalulu Manche se impartu în doue flote, si a nume i flota asié numita a Marei-nordice si în flota d'în reserva, sub comand'a suprema a vice-admiralulu Gueydon. Flota de nordu, cu punctulu de actiune Cherbourg, padiesce Marea-nordica, canalulu Manche si litoralulu, până la Brest; flota de reserva padiesce litoralulu de la Brest până la Vigor.

Skutari, 10. martiu. Toti militarii d'în Cetinje se instrueza dupa reglementulu celu nou. Una vorbire resbelica a principeleui face sgomotu mare.

Londonu, 10. martiu. Granville dechiarâ în camera lordiloru, că guvernulu nu scie nimic despre vre-una conventiune rusa-prusescu. Canaru von respuse în modu negativu la întrebare, dacă opusetiunea scie ce-va despre acést'a.

Londonu, 10. martiu. Diuariele publice protestulu lui Napoleonu contra votulu de detronisare alu Adunării natiunale, pre care lu numesu injustu si ilegalu, si dăce, că se supune nume vointiei natiunei espressa liberu prin unu plebiscitu.

Propriet., edit. si red. respundiet.: ALES. ROMANU